

Передплата

на «РУСЛАНА» виносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 12 р. ав.
на пів року . . . 6 р. ав.
на чверть року . . . 3 р. ав.
на місяць . . . 1 р. ав.

За границею:

на цілий рік . . . 20 рублів
або 40 франків
на пів року . . . 10 рублів
або 20 франків
Поодинокое число по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дни крім неділь і руских свят о год. 6-й пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 9 ул. Коперника (Ліндого ч. 9.) Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попередне застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні денесеня по 15 кр. від стрічки.

Хто нагородить?

Коли ми в 237 числі «Руслана» напечатали виїмки з тайного, літографованого посланя Високопреосв. Митрополита, Куїловского, замітили ми, що посланє дотикає деяких дражливых справ, обходячих саме духовенство і що лучше навіть буде, наколи богато уступів сего посланя лишити ся в деканальних архівах.

Коли однак «Громадский Голос» в 22. числі подав дуже точні виїмки з сего посланя, так і ми уважаємо нашим обовязком вернути до него ще раз і заняти ся головно справою епітрахильних поборів. В посланю читаємо такі уступи:

«Духовенство руске по причинѣ сумныхъ вымоговъ часу, попало такожь въ недостатокъ; отношеня домові, родинні, господарскі и инші выкликали не одну потребу, котру деякі пересадженными и несправедливими вынадгородженнями за душпастьрскій чинности отъ парохіянъ заспокоити думаютъ.»

В иньшій місци читаємо:

«Дуже важнымъ предметомъ въ серци мовимъ суть sprawy належитости епітрахильной.

«Слушна надгорода за трудъ и працю належить ся парохови, але надмѣрній вымоги и несправедливлей выкликуютъ для насъ всѣхъ оскорбленє священнической должности.

«Прошу въ томъ взглядѣ бачити на характеръ святой священника, котрый наветъ и въ слушной належитости домагає ся милосердія и умѣркованя. Много въ томъ взглядѣ получаютъ Консистеріи жалобъ отъ парохіянъ. Св. Тайну крещенія со всею готовостію и въ кождомъ часѣ и въ церквѣ удѣляти належить; при супружествахъ бачити належить на правильній условія, такъ св. Церкви, якъ и ц. к. Правительства; жадати надгорода за то, то неумѣстне; обовязокъ пароха що до катихизма и выеднаня розрѣшеня усуває всякого рода вынадгородження; оповѣди, вѣнчанія, выводи, похорони и прочія дѣйствія душпастьрскій слушно домагаютъ ся вынадгородження. Во всемъ але должно бути умѣркованє и отеческа любовь для дѣтей своихъ духовныхъ.»

«Громадский Голос» підносить ще виїмки з посланя, в котрих Митрополит визнає, щоби свьященники обходили ся з парохіянами при сповіди по людски, щоби не уживали проповідий до свѣтскихъ справ, виборів і т. д., щоби не говорили слів обидних для чести парохіян, «много бо въ томъ взглядѣ приходить жалобъ до Консистеріи.»

До уступів з посланя Митрополита додає редакция «Громадского Голосу» такі замітки від себе:

«Як бачимо, сей окружник митрополита Куїловского дуже важний для радикалів. На нас від давна кричать, що ми несправедливо чинаємо ся понів, тим часом найвищий духовний начальник наших понів у Галичині — митрополит, признає, що богато понів здирають своїх парафіян і обходять ся з ними эле, навіть по церквах, на проповідях, що на те все є в усіх гр. кат. консистеріях богато жалоб від парафіян; митрополит наказує, аби того не було, аби попи не здирали людей і обходили ся з ними по людськи, особливо, аби не надуживали до того, та до політики, сповіди і проповіди, аби сповідали ся зі своїх злих поступків і каляли ся. Ми за се дуже вдячні митрополитови; ще тільки просимо єго, аби він установив: что єсть истина? що то значить: «слушні належитости понам» — кільки за що мають люде платити понам, бо так як тепер, то і ті попи, що беруть нп. і по 100 злр. за похорони, думаютъ, що се слушно їм належить ся. Не сумніваємо ся, що митрополит, яко сумлінний австрійський горожанин, признає існуючий тепер закон за церковні треби — Юсифівський Патент; а вже по-просту домагаємо ся від митрополита, аби він погодив фасіонованє понів з тим, що попи дійсно беруть від парафіян; попи подають до урядів податкових, що вони беруть лише тільки, кільки написано в Патенті. Ми певні, що митрополит Куїловский не згодий ся на таке, аби попи, як доси, подавали фасіи по Патенту, а брали від парафіян кільки влізе ся. Що до сего та що до злого обходу понів з парафіянами и инчих нехристиянських поступків, то ми готові в «Громадській Голосі» служити митрополитови, і просимо наших людей, аби писали

нам за всякі понівські надужитя (розуміє ся, чисту правду). Ми вдячні митрополитови й за те, що признав, що нарид руський пристає до радикалів і ширить радикалізм.»

Хто прочитає се посланє, сей признати мусить, що оно дуже незвичайне. Митрополит признає, що «не мав ще часу пізнати архіепархіяльного духовенства», але кільки стрічок дальше зазначає, що на духовенство приходять до Консистеріи жалоби, що оно ставить неоправдані жаданя до народу і т. п.

О скільки ми знаємо наше духовенство, можемо сміло твердити, що лише виїмки понижають свій стан неоправданими жаданями від парохіян. Против таких виїмків борють ся самі свьященники. Переважна часть нашого духовенства помагає дуже радо своїм парохіянам в часі передновку, а майже кождий дим свьященника подає в часі недуги парохіяннина безплатно домові ліки, а навіть страву. А сам нарид, чи не занадто вже збіднів, щоби можна ставити до него надмірні жаданя? Тим то певно наше духовенство з жалем і болем відчитає сї уступи посланя, тим більше, що посланє пригодило ся радикалам в їх борбі против духовенства. Радикали мають в руках документ, з котрим нині всюда сміло виступлять. А хто нагородить загалови духовенства кривду, заподіяну радикалами?...

В справі рускої катедри історії в львівскім університеті

дістали ми отсе поясненє від посла Барвіньского:

«В «Науково-Літературнім Вістнику» (за місяць падолист) видаваним проф. Грушевским et comr. подав Obserwator в Листі знад Полтви звістку про руску катедру історії в львівскім університеті зовсім незгідну з правдою.

«Катедру всесвѣтньої історії, каже Obserwator, засновано яко одну з гратифікацій Русинам при довершеню союза з правительством, хоч нїм она увійшла в житє, було вже й по угоді.»

Позаяк я сею справою займав ся і довів

6

ГЕРГАРТ ГАУПТМАН.

Візник Геншель.

(Далі).

ГАУФЕ

здоймає ліхтарню.

Сеся здуріє незадовго, як не зловить мужа.

Виходить.

ГЕНШЛЕВА

Коби вона лише хотіла добре працювати то вилетіла би їй з голови ся сваволя.

ГАННА.

Вже їй не вільно ходити до Зібенгарів, пані заборонила їй.

ГЕНШЛЕВА.

Добре має, я не стерпіла би сього також.

ГАННА.

Вона гонить за Зібенгаром як пес. Якась шалена!

ГЕНШЛЕВА.

Зібенгар повинен вже давно викинути сих людей. Повно там дівчат, хлопців...

ГЕНШЕЛЬ.

Ет, мамо, що ти говориш!

ГЕНШЛЕВА.

Ну, а в шинку!

ГЕНШЕЛЬ.

І вони хочуть жити, так як і ми. Чи тому мав би їх викинути на вулицю? Вермельскірх не є зрештою лихий чоловік.

ГАННА.

Але його жінка, то стара чарівниця.

ГЕНШЕЛЬ.

Що-ж, коли він точно платить чинш, — а ізза дівчини чейже не можна його викинути... Встає та нахляєть ся над коліскою.

Ми-ж маємо тут також таку маленьку дитинку, а однак не вилетимо ізза неї.

ГЕНШЛЕВА.

Ну ні, ще чого!... вона спить, як забита, не хоче навіть ніколи проснути ся.

ГЕНШЕЛЬ.

Така дрібонька... Ну, мамо, правда, що не схочеш міні умерти!

Здіймає шапку з цвяха.

Ганно, я здурив тебе передше. На возі лежить твоя запаска.

ГАННА

швидко.

Де, де?

ГЕНШЕЛЬ.

В коши; йди пошукай собі. — Виходить середими дверми. Ганна йде в комору.

ГЕНШЛЕВА.

То — він — таки привіз їй — запаску!

ГАННА

виходить швидко з комори та йде в середні двері.

ГЕНШЛЕВА.

То — він — таки привіз їй — запаску!

ї до здійснення, вважаю своїм обов'язком дати про неї прилюдне пояснене. Передовсім мушу рішучо заявити, що засноване сеї катедри не мало ніякої звязи з якою небудь угодою (сеж вже не один раз було виказано, що угоди (котру звикли звати «новою ерою») ніякої не було ні з Поляками, ні з правительством) ані з яким небудь довершеним союзом з правительством Observator знад Полтви представляє засноване сеї катедри яко гратифікацію себ то дар з ласки правительства, отже яко щось понижаючого достоїнство і народну честь Русинів. Тимчасом засноване такої катедри було давним домаганем рускої академічної молодіжи львівської, висловлене в пропамятних письмах до академічного сенату спершу в сімдесятих а відтак з початку вісімдесятих років, так як сего року молодіж поставила домагане заснованя повного університету українсько-русского. Се домагане оставало неполагодженим, як і деякі иньші конечні потреби для успішного розвитку рускої народности в Галичині. На склоні вісімдесятих років, коли ще й чутки не було про т. зв. нову еру, чи як Observator зве угоду, підняв ся я переведеня сего домаганя в порозуміню з кількома товаришами (з тих вже померли др. Ол. Огоновский і Даміян Гладилевич, а живими свідками є о. крпл. Чапельский і проф. Т. Грушкевич). Думка у нас була така, що в Галичині майже зовсім не було науково-літературної роботи і треба було чоловіка, котрий би умів викладами рідної історії довести молодіж до народної свідомости і любови своєї минувщини з одного боку, а з другого, щоби заправив її до наукової роботи. До того мала між иньшим послужити руска катедра історії, на котру мав прийти проф. Володимир Антонович, а крім того зреформоване Товариство імени Шевченка, яко огнище літературної і наукової роботи. Для забезпеченя матеріяльних засобів Товариства Шевченка мало придбати ся печатане всіх шкільних книжок, котре дає добрий дохід а крім того постійні підмоги з краєвих і державних фондів. Отсі домаганя (окрім иньших) поставив я тодішньому намістникови гр. Баденьому яко необхідні для дальшого культурного розвитку руского народу в Галичині. Заявляю при тім прилюдно і рішучо, що тодішний намістник ані не вимагав від мене, ані я не приймав від него ніяких зобов'язань в політичних справах (я тоді ще й не був послом). Переведенє з причин зовсім зрозумілих не наступило сейчас, бо мусли бути переведені пересправи з університетом, з проф. Антоновичем (о тім я вже при иньшій нагоді писав), з міністерством і короною. Скінчило ся на тім, що катедру основано і на вий замість проф. Антоновича засів проф. Грушевский (причини я пояснив вже давнійше). Називати се отже гратифікацією Русинам, себ то відцепним даром з ласки не лицює що найменше «Науковому Вістникови», котрий

ЗІБЕНГАР

входить обережно із світлом та ключами як передше і несе іще дві пляшки червоного вина.

ЗІБЕНГАР.

Ви самі, пані Геншлева?

ГЕНШЛЕВА.

То він — запаску...

ЗІБЕНГАР.

То я, пані Геншлева; Ви може милите ся?

ГЕНШЛЕВА.

Здаєть ся міні — ні.

ЗІБЕНГАР.

Я може перешкодив вам у сні? Се я, Зібенгар.

ГЕНШЛЕВА.

Знаю, знаю.

ЗІБЕНГАР.

Я приніс вам троха вина, напийте ся, воно поможе вам. Не пізнаєте мене таки?

ГЕНШЛЕВА.

Ну, ні! — А то добре! — Та-ж то ви є... ну вже-ж! — Ви-ж є наш пан Зібенгар. Іще не є так зле зі мною. Вас хіба я знаю... Не знаю, чи міні снило ся чи що?

(Далі буде).

повинен би стати на становищі предметової правди, а не оцінювати справ крізь віконце вузької партійности і зовсім незгідно з дійсними даними. Хіба що задачею своєю вважає не о-світчувати, а баламутити руску суспільність.

У Відні 17. падолиста 1899.

Олександр Барвінський.

3 Державної Ради.

Дебату в справі знесеня дневникарского стемпля розпочав вчера пос. Соколовский, яко референт проєкту. Він радив прийняти проєкт без змін. Соціаліст Резель закидає Молодочехам, що знесене стемпля дневникарского не наступило доси з їх вини. Дальше критикує систему конфіскаційну і думає, що недобір з доходу стемпля винагородять державній касі доходи з фабрик паперу і печатень.

Пос. Дідушицкий звертає увагу, що треба також змінити постанови о забороні кольпортажі, усунути анонімність артикулів і відобрати судям присяжним справи о обиду чести, сповнені друком. Що до судів присяжних, то они є часто, спеціально в Галичині, незрілі до сповнюваня своїх задач, як про се свідчить послідний львівський приговор, що обурив цілу опінію краю. Через знесене дневникарского стемпля великі дневники відзискають незалежність і не будуть на услугах певних фінансових конзорцій, але будуть служити своїм пересвідченням і навіть не богатим сторонництвом. Сторонництво бесідника буде голосувати за сим предложенем, однак не з оглядів політичних, бо до правительства не має оно довіря. Теперішньому голосованю годі приписувати значіне політичне. Бесідник невдоволений, що правительство відмовило в комісії прасовій виясненє в справі покритя недобору державного, викликаного знесенем стемпля. Бесідник боїть ся, щоби сего недобору не покрито в дорозі підвисненя зелізничних тариф, що діткнуло би біднійшу людність. Против такої системи повинна палата застережи ся.

Дальшим бесідником був пос. Ельц. Він читав свою бесіду, впрочім дуже слабу, котру й так лівця часто переривала ріжними до-тинками.

Опісля прийшло до сварки між соціалістами і антисемітами, в котрій взяв участь також Шенерер. Коли Шнайдер почав говорити про ритуальний морд, Дашиньский крикнув: «Щоденні казки про ритуальний морд! Алеж то нечувана дурниця!»

Пос. Булат атакує Калля за гнетенє Сербів в Боснії і Герцоговині. Стемпель служить зо податний знаряд до гнетеня незалежного дневникарства, головню сербского.

По промові референта Соколовского ухвалено проєкт знесеня дневникарского стемпля в Австрії з днем 1. січня 1900 року в другім і третім читаню. За знесенем голосували всі послы.

Пристаплено до другої точки порядку дневного, с. є. до дебати над обвиненем кабінету гр. Туна за надужите §. 14. Пос. Велленгоф каже, що правленє Туна було виключно пробою, що мала на ціли, зробити парламент злишнім. Одно надужите йшло за другим. Діяльність Туна і Кайцля представляє одну з найчорніших карт австрійської історії. Надуживано §. 14. через видане розпоряджень, що постійно обтяжали державний скарб.

Пос. Функе каже, що гр. Тун зневажив конституцію через надужите §. 14., стремів до засистованя і зміни конституції. Сторонництво бесідника виступило з обвиненем попередних міністрів в імени німецкого народа, щоби задокументовати свідомість права у Німців так австрійських, як і позаавстрійських. (Оплекси на лівці).

На тім перервано розправу. Міністер Кербер відповів на інтерпелляцію Люегера в справі чуми в Триєсті. Чуму сконстатовано, средства осторожности завведено. Від смерти майтка минуло десять день, а нових случаїв недуги нема. Нема тому причин до занепокоєня.

Пос. Фохлер питає ся президента, чому доси не предложив бюджетової провізорії. Президент відповів, що зробить се на однім з найближших засідань.

Пос. Штайнвендер протестує против приймав до протоколів чеських петицій. Президент відповів, що акт справедливости вимагає, щоби петенти, що не знають німецкої мови, могли вносити петиції в своїй рідній мові.

Пос. Козакевич ставить внесенє, щоби легітимацийна комісія відбувала засіданя явні. Внесенє відкинено серед грімких протестів лівці.

Найближше засіданє у вторник.

НОВИНИ.

— **Вчерашний концерт** «Львівського Бояна» випав дуже гарно. Притягаючою силою був спів панни Сіяківної, що своїм голосом очарувала публіку. Дуже гарно грали панни Прокишівні, а хори «Бояна» випали зовсім добре.

— **Наша пісня а царські слухачі.** Нашу землячку п-ну Сальомею Крушельницку, артистку співачку варшавської опери, візвано дня 14. с. м. з Варшави до Скерневиць, де тепер перебуває цар з цілою родиною, щоби там взяла участь в концертї устроєнім спеціально для царської родини. Коли по відспіваню одної пісні короновані слухачі домагали ся від п. Крушельницкої єї повтореня, она запитала, чи вільно єї замість того заспівати свою рідну, малоруску пісню? Діставши позволенє, заспівала пісню: «Ой під гаєм зелененьким, брала вдова лен дрібненький...» Царській родині припала пісня до вподоби і співачку нагороджено голосними оплесками. Сам цар підійшов до фортепяну, взяв ноту, відчитав в голос текст сеї нашої пісні народної і подякував п-ні Крушельницкій за зроблену єму і єго родині приємність, а цариця вишпувала співачку, де учила ся, де дебютувала і коли приїде на виступи до Петербуга.

— **Дня 25. с. м. (в суботу) відбуде ся при нагоді загальних зборів «Повітового товариства політичного» віче в Городенці, о 10. годині рано (в льокалі громадскім на Курцерівці).** Предмет нарад: 1) О обовязках рад і зверхностий рибачких; 2) О законі громадскім і о ревірах рибних; 3) О касі задатковій і внески членів. При тій нагоді відбудуть ся вибори до нового виділу «Повітового товариства політичного».

— **3 Тернополя одержали ми дві відозви.** Перша з них звучить: Братя селяне! Дня 27. лат. сего місяця (падолиста) с. є. в понеділок, відбудуть ся в Тернополі в реставрації Шарглі (давнійше Біра) на улиці Смиковецькій о год. 1/2. 11 перед полуднем «Перші загальні Збори новозаложенного товариства «Народна Бібліотека в Тернополі» в ціли введеня в жите сего товариства. «Народна Бібліотека» заявує ся на те, щоби удержувати в Тернополі бібліотеку і визичати членам своїм на села книжки, устроювати відчити і збори, піддержувати читальні і в загалі нести світло науки і просвіти в наш народ. Тому підписані члени основателі кличуть Вас на єї збори. Явить ся як найчисленнійше. — В Тернополі, 15. падолиста 1899. Др. Северин Данилович, Володимир Загайкевич, Іван Борковский, Ізидор Голубович, Іван Матвійчук, Павло Думка, Микола Черкас, Микола Флиста, Яцко Остапчук, Дмитро Когут.

В другій відозві читаємо: Панове Громадо! Яку раду радять наші послы у Відни? Чого нам домагатись від думи державної? Яке наше політичне положенє? Як боротись з хлонскою бідю і з ворогами хліборобів? Як нам радикалам організуватись і лучитись, щоби сильно і певно ставити до бою за наші потоптані права? О тім всім будемо говорити на великім «Вічу» що відбуде ся в Тернополі дня 27. лат. сего місяця (падолиста) о 1/2. 1 (пів до першої) години з полудня в реставрації Шарглі (давнійше Біра) на улиці Смиковецькій. Сходіть ся Братя Селяне як найчисленнійше, з кожного села по кількясот людей прийти повинно. Одні других кличте: На віче! На віче! На віче! — В Тернополі дня 16. падолиста 1899. Др. Северин Данилович, Стефан Гарматій, Василь Букшований, Гриць Нановский, Гринько Пригода, Мацько Дзюбатий, Іван Левкович, Стах Полотнянка.

— **«Галичанин»** плаче, що на концерт, устроєний «обществом русских дам», під покровом митрополита Куїловского «не прибыль Высокопреосвященный митрополитъ, обѣщавший ся(?) почтити концертъ своимъ присутіемъ» і що «не прибыль и тотъ изъ крылошанъ, которому оны поручилъ себе заступити. Изъ святого Юра, якъ обыкновенно, никого не было, хотя концертъ былъ устроєнъ съ благотворительною цілю, а кому якъ кому, но духовнымъ сановникамъ первымъ было бы прилично и дѣломъ оказати благотворительность». Бідний «Галичанин»! Не слухають єго в Юрі!

— **Жидівска бута.** Др. Бик, яко провідник жидівської віроісповідної громади у Львові вислав вчера до міністерств справ внутрішних, судівництва і просвіти, протест, підписаний всіма рабінами і віроісповідними громадами в Галичині против осуджень жидів о ритуальні убийства. В протесті присягають рабіни, що приписи

